

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Kazimierz Klugiewicz

w sprawie **T. P.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 25 stycznia 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 104/16,

**uchyla pkt III zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie
Wielkopolskim.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, wyrokiem z dnia 9 listopada 2016 r., sygn. akt II K 104/16, uznał T. P. za winnego tego, że w okresie od 26 marca 2015 r. do 29 kwietnia 2015 r. w N. woj. [...] działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, w krótkich odstępach czasu i w wykonaniu z góry powziętego zamiaru doprowadził [XXX] spółka z o.o. z siedzibą w G. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym na łączną kwotę 532.466,35 złotych stanowiącego mienie znacznej wartości, w ten sposób, że wprowadził w błąd właściciela tejże spółki co do

zamiaru zapłaty za wydane towary w postaci śruty rzepakowej i sojowej oraz swojej sytuacji finansowej zapewniając, że zapłaci w umówionych terminach za zamówiony towar, podczas gdy w chwili zawarcia umów nie miał takiego zamiaru, tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., z wymierzeniem mu za to kary 2 lat pozbawienia wolności i kary grzywny w wysokości 400 stawek dziennych po 10 zł każda (pkt I).

Ponadto, wyrokiem tym:

1. warunkowo zawieszono wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności wobec oskarżonego na okres próby 5 lat (pkt II);
2. na podstawie art. 72 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed 01.07.2015 r. zobowiązano oskarżonego do naprawienia wyrządzonej szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w G. kwoty 532.466,35 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi w następujący sposób:
 - od kwoty 104.309,57 zł odsetki naliczane od dnia 17.04.2015 r.
 - od kwoty 87.105,35 zł odsetki naliczane od dnia 18.04.2015 r.
 - od kwoty 26.114,40 zł odsetki naliczane od dnia 18.04.2015 r.
 - od kwoty 40.392,00 zł odsetki naliczane od dnia 21.04.2015 r.
 - od kwoty 39.441,60 zł odsetki naliczane od dnia 02.05.2015 r.
 - od kwoty 29.703,27 zł odsetki naliczane od dnia 29.04.2015 r.
 - od kwoty 122.719,07 zł odsetki naliczane od dnia 12.05.2015 r.
 - od kwoty 82.681,09 zł odsetki naliczane od dnia 21.05.2015 r., przyokreśleniu następującego harmonogramu spłaty:
 - pierwsza rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 marca 2017 r.
 - druga rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 lipca 2017 r.
 - trzecia rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 listopada 2017 r.
 - czwarta rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 marca 2018 r.
 - piąta rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 lipca 2018 r.
 - szósta rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 listopada 2018 r.
 - siódma rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 marca 2019 r.
 - ósma rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 lipca 2019 r.
 - dziewiąta rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 listopada 2019 r.

- dziesiąta rata w kwocie 50.000 zł płatna do 01 marca 2020 r.
 - jedenasta rata w kwocie 32.466,35 zł plus wszystkie odsetki ustawowe (liczone w powyżej wskazany sposób) płatna do 01 lipca 2020 r. (pkt III);
1. zasądzono od oskarżonego na rzecz oskarżyciela posiłkowego [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w G. kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu wydatków z tytułu ustanowienia w sprawie jednego pełnomocnika (pkt IV);
 2. zwolniono oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych i obciążono nimi Skarb Państwa (pkt V).

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 23 grudnia 2016 r. bez zaskarżenia.

Kasację od prawomocnego wyroku wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając go w części, tj. w zakresie punktu III wyroku, dotyczącego nałożenia na oskarżonego - na podstawie art. 72 § 2 k.k. - obowiązku naprawienia szkody poprzez zapłatę wskazanej przez Sąd kwoty na rzecz [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w G., na korzyść T. P. Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, tj. art. 415 § 1 k.p.k., poprzez nałożenie na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody obejmującego roszczenia, o których wcześniej prawomocnie rozstrzygnięto wyrokami Sądu Okręgowego w S. z dnia 18 września 2015 r., sygn. akt [...] oraz Sądu Okręgowego w G. z dnia 16 września 2015 r., sygn. akt [...], skutkiem czego obowiązku naprawienia szkody na oskarżonego nie można było orzec.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim w punkcie III sentencji wyroku, tj. w części dotyczącej zobowiązania skazanego do naprawienia szkody.

W odpowiedzi na tę kasację pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja ta jest w całości oczywiście zasadna i dlatego mogła być uwzględniona na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k., jako że doszło do uchybienia podnoszonego w zarzucie tej skargi.

Zasadnie wywodzi skarżący, że zaskarżony wyrok w części dotyczącej nałożonego obowiązku naprawienia szkody został wydany z rażącym naruszeniem tzw. klauzuli antykumulacyjnej, w sposób podany w zarzucie kasacji, co miało istotny

wpływ na jego treść. Otóż art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. *expressis verbis* stanowi, że nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Unormowana w omawianym przepisie tzw. klauzula antykumulacyjna jednoznacznie wyklucza dopuszczalność rozstrzygania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie, a co za tym idzie kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń. Jeżeli zatem roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono, to nie jest możliwe (niejako ponowne) orzekanie o obowiązku naprawienia szkody, i to niezależnie od tego, czy zasądzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane (zob. np. wyrok SN z dnia 21 października 2010 r., III KK 305/10). Nie może budzić przy tym żadnych wątpliwości, że omawiana klauzula dotyczy także obowiązku naprawienia szkody, nakładanego na oskarżonego na podstawie art. 72 § 2 k.k. Takie też stanowisko utrwalone jest już w orzecznictwie (zob. np. wyroki SN: z dnia 2 kwietnia 2015 r., IV KK 414/14, czy z dnia 16 grudnia 2014 r., V KK 333/14 i przywołane tam judykaty).

W realiach przedmiotowej sprawy nie budzi wątpliwości, że o roszczeniu będącym przedmiotem zaskarżonego rozstrzygnięcia orzeczono wcześniej w dwóch procesach cywilnych. Z akt sprawy wynika, że z powództwa [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w G. przeciwko T. P. i toczyły się dwie sprawy o zapłatę. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 18 września 2015 r., sygn. akt [...] zasądzono od skazanego na rzecz pokrzywdzonego kwotę 235.103,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 29.703,27 zł od dnia 29 kwietnia 2015 r.,
- 122.719,07 zł od dnia 12 maja 2015 r.,
- 82.681,09 zł od dnia 21 maja 2015 r.

Ponadto, prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 16 września 2015 r. wydanym przez Sąd Okręgowy w G. w sprawie [...], zasądzono od skazanego na rzecz pokrzywdzonego [XXX] sp. z o.o. z siedzibą w G. kwotę 297.362,92 zł z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 104.309,57 zł od dnia 17 kwietnia 2015 do dnia zapłaty;

- od kwoty 113.219,75 zł od dnia 18 kwietnia 2015 do dnia zapłaty;
- od kwoty 40.392 zł od dnia 21 kwietnia 2015 do dnia zapłaty;
- od kwoty 39.441,60 zł od dnia 3 maja 2015 do dnia zapłaty.

Sądy Okręgowe rozstrzygając w obydwu postępowaniach cywilnych orzekły co do całości roszczenia, które następnie stało się podstawą obowiązku naprawienia szkody orzeczonego w rozpatrywanej sprawie. Zsumowanie kwot orzeczonych wyrokiem zaocznym Sądu Okręgowego w G. (sygn. akt [...]) - tj. 297.362,92 zł oraz wyrokiem Sądu Okręgowego w S. (sygn. akt [...]) - tj. 235.103,43 zł daje bowiem łączną kwotę 532 466,35 zł, a więc kwotę, do której to naprawienia został zobowiązany skazany w rozpatrywanej sprawie. W przywołanych wyrokach wydanych w sprawach o zapłatę zachodzi przy tym tożsamość podmiotowa i przedmiotowa, w stosunku do zaskarżonego przedmiotową kasacją orzeczenia.

Uprzednie zasądzenie zatem we wskazanych dwóch wyrokach w sprawach cywilnych od skazanego na rzecz pokrzywdzonego obowiązku zapłaty łącznej kwoty 532 466,35 zł, stało zatem na przeszkodzie nałożeniu w procesie karnym obowiązku naprawienia szkody, w oparciu o przepis art. 72 § 2 k.k., z uwagi na obowiązywanie klauzuli antykumulacyjnej. Orzeczenie zaś przez Sąd Okręgowy obowiązku naprawienia szkody doprowadziło do mnożenia tytułów egzekucyjnych dotyczących tego samego roszczenia. Rację więc ma Rzecznik Praw Obywatelskich, że wyrok Sądu Okręgowego w zaskarżonej części został wydany z rażącym naruszeniem art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.

Z uwagi na stwierdzenie powyższego naruszenia oraz niewątpliwy jego wpływ na treść rozstrzygnięcia, należało uchylić pkt III zaskarżonego kasacją wyroku, tj. w części dotyczącej zobowiązania oskarżonego do naprawienia szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu. Wyeliminowanie zaistniałego naruszenia nastąpi już przez wskazane wyżej uchylenie zapadłego rozstrzygnięcia. Nie zachodzi więc w tej sytuacji potrzeba wydawania jakiegokolwiek rozstrzygnięcia następczego w omawianym zakresie.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.

[J.J.]

[a]

